

SỰ CẦN THIẾT CẢI CÁCH CHÍNH SÁCH TIỀN LƯƠNG Ở VIỆT NAM

Th.S TÔ THỊ THÙY TRANG

Viện Nghiên cứu Phát triển TP.HCM (HIDS)

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh phát biểu mục đích cuộc sống mà Người đeo đuổi là: "Tôi chỉ có một ham muốn, ham muốn tột bậc, là làm sao nước ta được hoàn toàn độc lập, dân ta được hoàn toàn tự do, đồng bào ai cũng có cơm ăn, áo mặc, ai cũng được học hành"¹. Người tâm niệm: Nhà nước được độc lập mà dân không được hưởng tự do, dân vẫn cứ chết đói, chết rét thì độc lập ấy chẳng có nghĩa gì. Là công bộc, là đầy tớ của dân thì Đảng, Chính phủ và mỗi cán bộ phải chăm lo cho đời sống của nhân dân. Cách mạng Tháng Tám năm 1945 thành công, tại cuộc họp đầu tiên của Ủy ban Nghiên cứu kế hoạch kiến quốc, Hồ Chí Minh nêu rõ mục tiêu của Nhà nước là:

1. Làm cho dân có ăn.
2. Làm cho dân có mặc.
3. Làm cho dân có chỗ ở.
4. Làm cho dân có học hành".²

Người còn nói "Chúng ta đã hy sinh phấn đấu để giành độc lập. Chúng ta đã giành được rồi... Chúng ta giành được tự do, độc lập rồi mà dân cứ chết đói, chết rét, thì tự do, độc lập cũng không làm gì. Dân chỉ biết rõ giá trị của tự do, của độc lập khi mà dân được ăn no, mặc đủ".³

Trong Hội Nghị lần thứ 5 Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI từ ngày 7 đến ngày 15/5/2012, đã nhấn mạnh, "trong các năm 2012-2013, phải khẩn trương bổ sung, sửa đổi một số chính sách cần và có thể điều chỉnh ngay nhằm sớm khắc phục những bất hợp lý nổi cộm hiện nay. Ưu tiên điều chỉnh tiền lương cho cán bộ, công

¹ Hồ Chí Minh: Toàn tập, t.12, tr.517

² Sđd, t.4, tr. 152.

³ Hồ Chí Minh: Toàn tập, t.4, tr. 152.

chức, viên chức và lực lượng vũ trang gắn với việc khắc phục tình trạng quá nhiều loại phụ cấp; soát xét lại chế độ tiền lương trong các doanh nghiệp Nhà nước...”⁴

Có thể thấy, vấn đề cải cách tiền lương cho cán bộ công chức, viên chức hiện nay đang nhận được sự quan tâm rất lớn của Đảng và Nhà nước, của các Bộ, Ban ngành và của toàn xã hội.

Thực trạng tiền lương của cán bộ, công chức hiện nay

Thứ nhất, hiện trạng tiền lương của cán bộ, công chức rất thấp so với yêu cầu tái sản xuất sức lao động, đặc biệt là cán bộ, công chức sống ở khu vực thành thị. Tính từ năm 2003 đến nay, Chính phủ đã có 8 lần điều chỉnh mức lương tối thiểu. Tốc độ tăng bình quân giai đoạn 2003 – 2008 là 13,24%/năm. Sau 5 năm thực hiện Đề án cải cách chính sách tiền lương giai đoạn 2008 - 2012, Chính phủ đã 5 lần điều chỉnh mức lương tối thiểu, từ 450.000 đ năm 2008 lên 1.050.000đ năm 2012. Tốc độ phát triển bình quân giai đoạn 2008 – 2012 đạt 18,09%/năm. Tốc độ phát triển bình quân toàn giai đoạn 2003 – 2012 đạt 15,37%/năm. Tổng mức chi cho cải cách tiền lương trong năm 2011 khoảng 27.000 tỷ đồng; năm 2012 là 59.300 tỷ đồng.

Bảng 1: Mức lương tối thiểu giai đoạn 2003 – 2012

Đơn vị tính: đồng

TT	Ngày bắt đầu áp dụng	Mức lương tối thiểu trước khi tăng (đồng/tháng)	Mức lương tối thiểu khi tăng (đồng/tháng)	So sánh	
				±Δ	%
1	1/01/2003	210.000	290.000	80.000	27,5
2	1/10/2005	290.000	350.000	60.000	17,14
3	1/10/2006	350.000	450.000	100.000	22,22
4	1/01/2008	450.000	540.000	100.000	18,52
5	1/05/2009	540.000	650.000	110.000	16,92
6	1/05/2010	650.000	730.000	80.000	10,95
7	1/05/2011	730.000	830.000	100.000	12,05
8	1/05/2012	830.000	1.050.000	220.000	20,95

Nguồn: Dựa theo các nghị định về mức lương tối thiểu của Chính phủ và tính toán của tác giả

⁴ Toàn văn thông báo Hội Nghị lần thứ 5 Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI

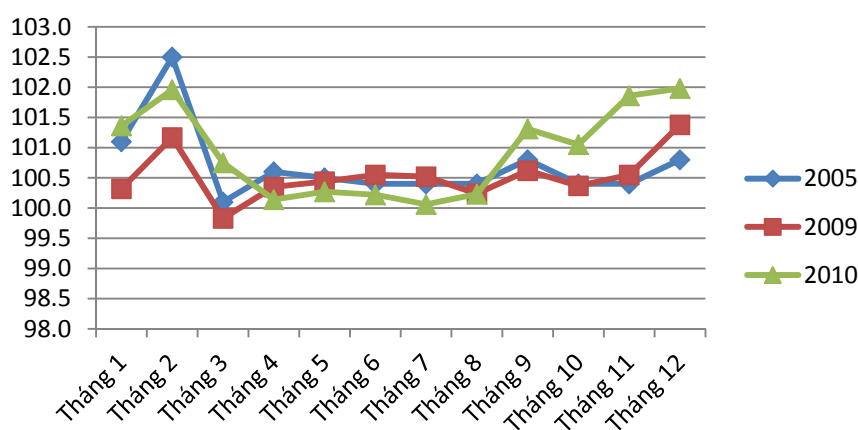
Tuy mức lương tối thiểu tăng liên tục trong thời gian qua nhưng với tình hình kinh tế hiện nay, thì mức lương tối thiểu chưa đáp ứng được cuộc sống tối thiểu của người lao động.

Theo số liệu của Tổng cục Thống kê, mức chi tiêu bình quân 1 nhân khẩu năm 2010 ở thành thị là 1.827.900 đồng/tháng, ở nông thôn 950.200 đồng/tháng và của cả nước là 1.210.700 đồng/tháng.

Nếu tính theo chỉ số giá tiêu dùng năm 2011 khoảng 18% thì mức chi tiêu bình quân 1 nhân khẩu năm 2011 ở thành thị là 2.156.900 đồng/tháng, ở nông thôn là 1.121.300 đồng/tháng và của cả nước là 1.424.600 đồng.

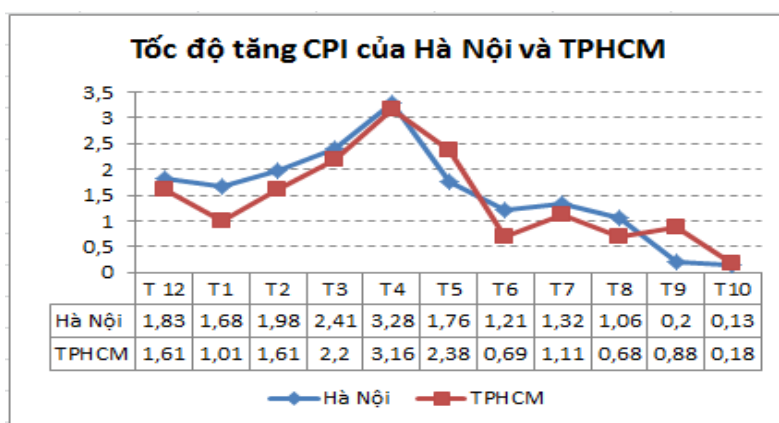
Như vậy, mức lương tối thiểu năm 2011, là 830.000 đồng/tháng áp dụng đối với cán bộ, công chức chỉ bằng 38,5% so với mức chi tiêu bình quân 1 nhân khẩu ở thành thị, bằng 74% so với mức chi tiêu bình quân 1 nhân khẩu ở nông thôn và 58,1% so với mức của cả nước.

Thứ hai, chịu ảnh hưởng của cuộc khủng hoảng tài chính toàn cầu, tình hình kinh tế thế giới do khủng hoảng nợ công, lạm phát tăng cao trong thời gian qua, những yếu kém của nền kinh tế, suy thoái tư tưởng chính trị ... gây ảnh hưởng cho việc huy động nguồn lực khi thực hiện cải cách tiền lương trong thời gian tới. Khi mức lương tối thiểu chuẩn bị tăng thì giá cả các loại hàng hóa tiêu dùng cũng tăng nhanh. Chỉ số giá tiêu dùng cả nước thời gian qua thể hiện qua hình sau:

Hình 1.1: Chỉ số CPI giai đoạn 2005 – 2010 (Nguồn: [8] và tác giả)

Qua hình trên, ta thấy chỉ số giá tiêu dùng hàng tháng năm 2010 có xu hướng tăng lên so với cùng kỳ năm 2005, 2009. Tình hình kinh tế trong nước vẫn đang chịu ảnh hưởng nghiêm trọng của cuộc khủng hoảng tài chính toàn cầu. Giá vàng, giá dầu cả nước liên tục tăng cao, kéo theo giá cả của các loại hàng hóa không ngừng tăng. Nếu so sánh tốc độ tăng chỉ số CPI của 2 thành phố lớn từ tháng 10/2010 đến 10/2011: Hà Nội và Tp.Hồ Chí Minh, ta thấy chỉ số CPI của Hà Nội cao hơn so với thành phố Hồ Chí Minh, cao nhất là tháng 4/2011. Chỉ số giá tiêu dùng tăng cao gây ảnh hưởng tới chất lượng cuộc sống của người dân trên cả nước, nhất là ở những thành phố lớn.

Hình 1.2: Tốc độ tăng CPI của Hà Nội và Tp.HCM từ Tháng 12/2010 đến T10/2011 (Nguồn: [7])

Như vậy, tiền lương của cán bộ công chức hiện nay không phản ánh đúng giá trị lao động của họ, một loại lao động đặc biệt – lao động tham mưu, giúp việc quản lý. Do đó, các giá trị xã hội của công chức giảm sút, làm cho hiệu lực thực thi công vụ thấp, dễ bị tổn thương và là mảnh đất của tình trạng quan liêu, tham nhũng có cơ phát triển đã trở thành vấn nạn của quá trình phát triển đất nước. Vì vậy, cần phải sớm cải cách cơ bản chính sách tiền lương hiện nay là điều hết sức cấp bách.

Trong quá trình thực hiện chính sách cải cách tiền lương ở nước ta trong thời gian tới, cần chú ý một số điểm sau:

- (1) Đơn giản hóa thang lương, bảng lương càng dễ nhớ càng tốt, để cán bộ, công chức có thể thuộc lòng được;
- (2) Để cán bộ, công chức có thể sống được bằng tiền lương ở mức trung bình khá, và đó là nguồn thu nhập chính của họ, tránh tình trạng thu nhập ngoài lương lại rất cao.
- (3) Tránh tình trạng sau mỗi lần tăng lương tối thiểu, lại làm tăng gánh nặng cho ngân sách Nhà nước, trong khi cải cách lần sau gặp những vấn đề cần giải quyết giống như lần trước;
- (4) Tiền lương của họ phải được trả dựa trên sức lao động mà họ bỏ ra, cần tính đúng, tính đủ và dựa trên nguyên tắc tiền lương trên cơ sở vị trí làm việc, chức danh nhiệm vụ của mỗi người, nhằm đảm bảo tính công bằng cho người lao động.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nghị định 31/2012/NĐ-CP ngày 12/04/2012 của Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng về Quy định mức lương tối thiểu.
2. Nghị định số 22/2011/NĐ-CP ngày 4/4/2011 của Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng về quy định mức lương tối thiểu.
3. Nghị định 70/2011/NĐ-CP ngày 22/08/2011 về Quy định mức lương tối thiểu vùng đối với người lao động làm việc ở công ty, doanh nghiệp, hợp tác xã, tổ hợp tác, trang trại, hộ gia đình, cá nhân và các cơ quan, tổ chức có thuê mướn lao động
4. Thông tư liên tịch số 01/2012/TTLT-BNV-BTC ngày 16/05/2012 của Bộ Tài chính và Bộ Nội vụ về hướng dẫn thực hiện mức lương tối thiểu chung từ ngày 1/05/2012 đối với cơ quan Nhà nước, tổ chức chính trị, tổ chức chính trị - xã hội, và đơn vị sự nghiệp.
5. http://www.cpv.org.vn/cpv/Modules/News/NewsDetail.aspx?co_id=30127&cn_id=512435
6. <http://vnexpress.net/gl/kinh-doanh/2011/11/chi-59-300-ty-dong-cho-cai-cach-tien-luong-2012/>
7. http://gafin.nextcom.net.vn/Images/Uploaded/Share/2011/10/20/91fe5_a40.jpg
8. <http://www.gso.gov.vn/default.aspx?tabid=393&idmid=3&ItemID=11599>